

MOČNE REGIJE. MOČNA SLOVENIJA.

Povzetek Strategije regionalnega razvoja
Slovenije 2026–2050

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KOHEZIJO IN REGIONALNI RAZVOJ

1. Zakaj strategija regionalnega razvoja?

Slovenija se v zadnjih desetletjih sooča z naraščajočimi regionalnimi razlikami, ki so posledica delovanja tržnih sil, nezadostno usklajenih razvojnih politik ter koncentracije gospodarskih in institucionalnih dejavnosti v Osrednjeslovenski regiji. Razlike med regijami se povečujejo zlasti z vidika gospodarske razvitosti, produktivnosti in ustvarjanja delovnih mest, hkrati pa se odražajo tudi v demografskih trendih, dostopu do storitev, strukturi gospodarstva in kakovosti življenja prebivalcev.

Dosedanji pristopi regionalne politike so pomembno prispevali k izboljšanju osnovne infrastrukture in dostopnosti storitev, vendar niso v zadostni meri spodbudili celovite gospodarske preobrazbe regij. Posledično se je okrepila centralizacija države, povečale so se dnevne delovne migracije, številna območja pa se soočajo z dolgoročnimi razvojnimi izzivi.

Strategija regionalnega razvoja Slovenije 2026–2050 predstavlja dolgoročen in sistemski odgovor na te izzive. Njena vloga je vzpostaviti usklajen okvir za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja ter okrepiti vlogo regij kot **nosilk razvojnih procesov**, s katerimi se uresničuje razvoj Slovenije kot celote.

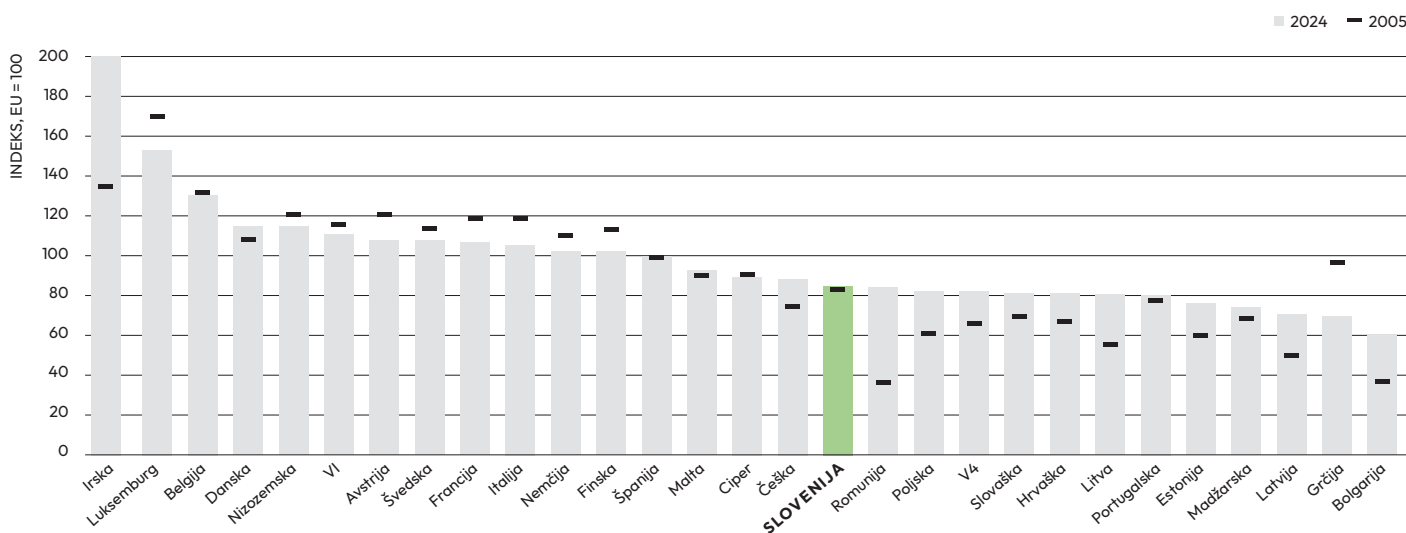

2. Ključne ugotovitve analize stanja in razvojni izzivi

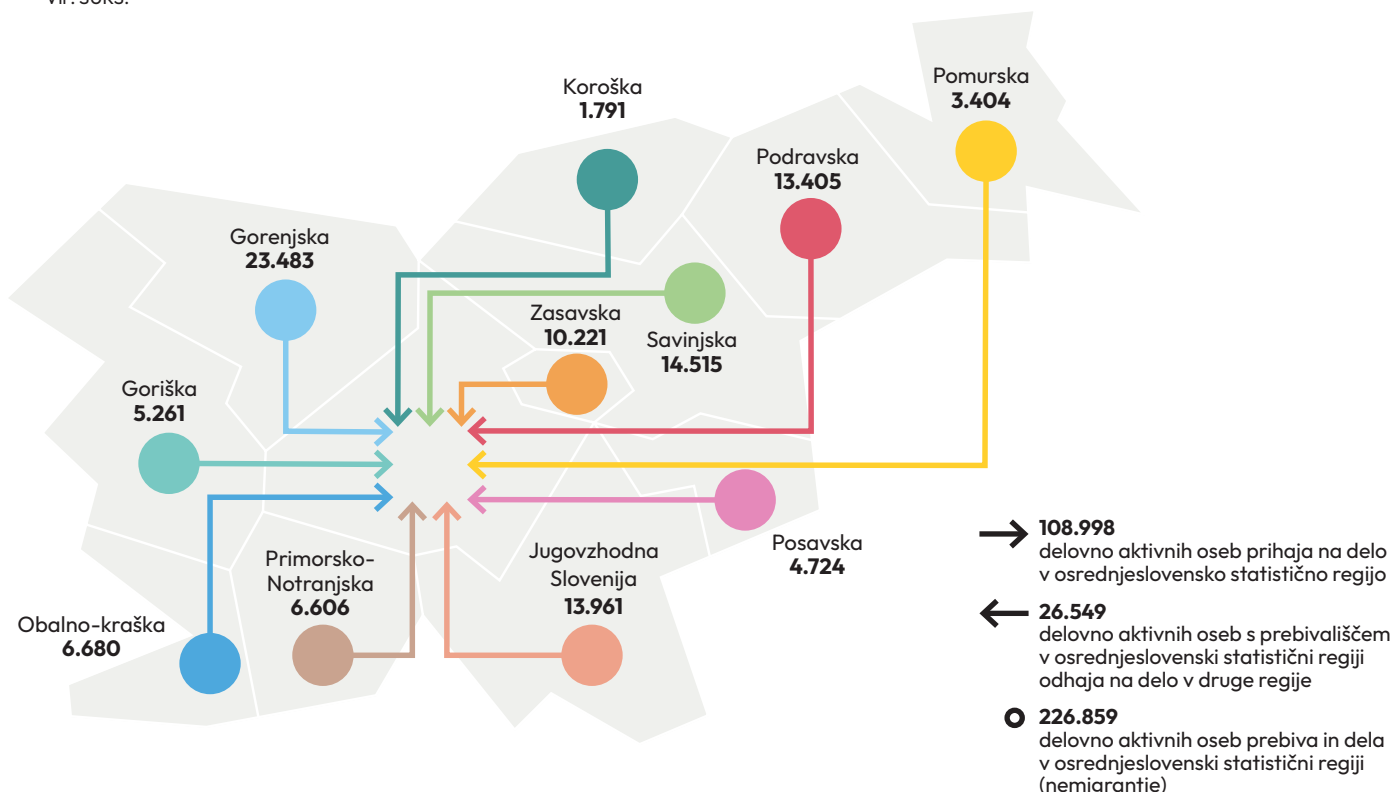
Slovenija ostaja gospodarsko stabilna srednje razvita država EU, a s precejšnjim zaostankom za EU pri produktivnosti dela. V letu 2024 je Slovenija dosegala 85 % povprečne produktivnosti dela v EU, kar je največ doslej. Nadaljnji dvig produktivnosti ostaja ključ do gospodarskega dohitevanja razvitejših držav, saj so ob doseženi visoki stopnji delovne aktivnosti prebivalstva in upadanju obsega delovno sposobnega prebivalstva (demografske spremembe) možnosti za nadaljnjo rast zaposlenosti omejene.

Produktivnost (BDP na zaposlenega) v standardu kupne moči.

Vir: UMAR, 2025. Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju 2025. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.

Delovne migracije v Osrednjeslovensko statistično regijo leta 2024.
Vir: SURS.

Analiza stanja kaže, da se regionalne razlike v Sloveniji dolgoročno povečujejo, in to tako med regijami kot tudi znotraj njih. Razvoj je vse bolj skoncentriran v Osrednjeslovenski regiji, ki izstopa po ravni gospodarske aktivnosti, produktivnosti, izobrazbeni strukturi prebivalstva ter koncentraciji delovnih mest in raziskovalno-inovacijskih dejavnosti. Večina drugih regij je v zadnjih letih poslabšala svoj relativni položaj glede na slovensko povprečje.

Slovenija kot celota zaostaja za povprečjem Evropske unije na področju produktivnosti, kar kaže na omejeno ekonomsko preobrazbo regij in nezadostno izkoriščene razvojne potenciale. Gospodarska rast je pretežno vezana na dejavnosti z visoko stopnjo koncentracije, medtem ko številne regije ostajajo razvojno manj dinamične.

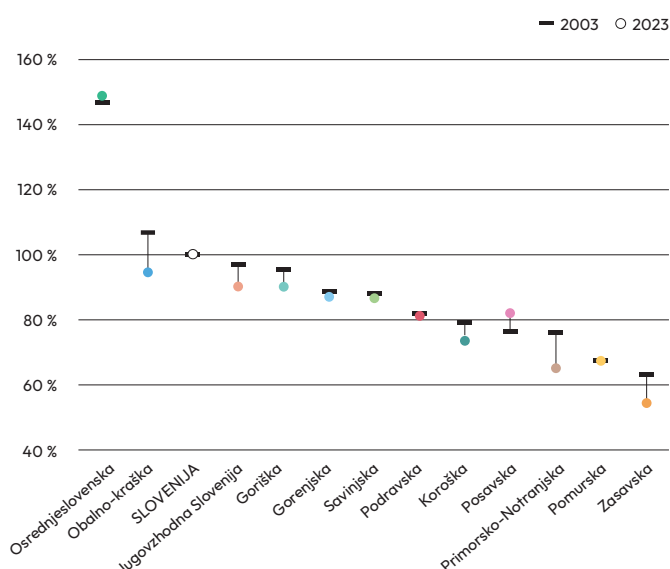
Centralizacija se kaže tudi v prostorskem in funkcionalnem smislu. Mestna občina Ljubljana ima več delovnih mest kot vsa ostala regionalna središča skupaj, kar povečuje dnevne delovne migracije in obremenitve infrastrukture ter pogloblja razlike v razvojnem zaledju.

Razlike med regijami so izrazite tudi na področju raziskav, razvoja in inovacij, saj je večina izdatkov in raziskovalnih zmogljivosti skoncentrirana v eni regiji. To omejuje širjenje inovacijskega potenciala v druge dele države.

Pomemben razvojni izziv predstavljajo tudi demografske spremembe, zlasti upad prebivalstva in staranje v številnih regijah, kar vpliva na razpoložljivost delovne sile, vzdržnost storitev in dolgoročne razvojne možnosti. Družbene razlike med regijami se kažejo tudi v izobrazbeni strukturi, tveganju revščine, socialni izključenosti in pričakovanem trajanju življenja.

Skupna ugotovitev analize je, da dosedANJI razvojni model ni v zadostni meri prispeval k ekonomskemu razvoju regij, povečanju produktivnosti in ustvarjanju kakovostnih delovnih mest v celotnem prostoru države, kar zahteva spremembo pristopa k regionalnemu razvoju.

BDP na prebivalca glede na slovensko povprečje, 2003 in 2023.
Vir: OECD, 2025a.

Slovenija ima dva možna scenarija regionalnega razvoja. Prvi temelji na nadaljevanju centralizacije, ki kratkoročno lahko prinaša večjo učinkovitost, dolgoročno pa povečuje tveganja za socialno kohezijo, trajnostni razvoj in odpornost države. Drugi scenarij temelji na policentričnem razvoju s krepitevijo regijskih središč in bolj uravnoteženo prostorsko razporeditvijo razvojnih dejavnosti.

Slovenija se s to strategijo zavestno odloča za policentrični razvoj. Ta omogoča dolgoročno stabilnost, boljšo izrabo regionalnih potencialov, zmanjševanje pritiskov na osrednje območje države ter bolj enakomerno porazdeljene razvojne priložnosti za prebivalce vseh regij.

3. Vizija, cilji in vodilna načela strategije

VIZIJA

Slovenija je država povezanih in skladno razvitih regij, kjer imajo prebivalci dostop do kakovostnih delovnih mest z višjo dodano vrednostjo v radiju 35 kilometrov od kraja bivanja in zagotovljen dostop do kakovostnih javnih in tržnih storitev. S tem bomo zagotovili visoko kakovost življenja prebivalcev v vsaki regiji.

KROVNI IN SPLOŠNI CILJI

Strategija opredeljuje dva krovna in tri splošne cilje.

Krovna cilja:

- Visoka kakovost življenja prebivalcev v vseh regijah.
- Prispevati k višji in dolgoročno vzdrži gospodarski rasti Slovenije z učinkovitejšim izkoriščanjem regionalnih razvojnih potencialov.

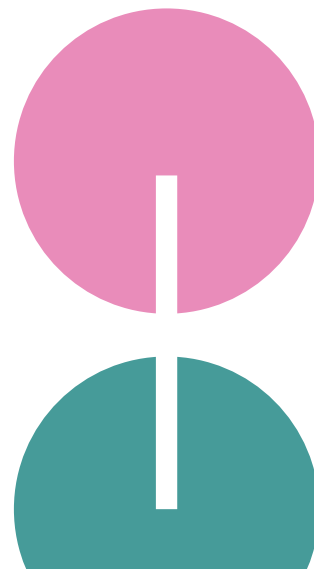
Splošni cilji:

- **Zmanjševanje regionalnih razvojnih razlik**, ki krepí stabilnost države, zmanjšuje tveganje za družbene napetosti in omogoča bolj geografsko uravnoteženo trajnostno rast, ki prispeva k razvoju celotne države.
- **Razvojno dohitevanje evropskih regij** z boljšim izkoriščanjem regionalnih potencialov, krepitevijo produktivnosti ter pospešitvijo prehoda v zeleno in digitalno gospodarstvo.
- **Spodbujanje policentričnega razvoja** kot uravnotežene mreže mest in funkcionalnih urbanih območij, ki skupaj oblikujejo hrbtenico prostorskega in regionalnega razvoja države.

VODILNA NAČELA

Uresničevanje strategije temelji na naslednjih vodilnih načelih:

- **Celovitost spodbujanja skladnega regionalnega razvoja** na celotnem ozemlju države z diferenciranim pristopom glede na značilnosti posameznih območij.
- **Večnivojski pristop**, ki temelji na delujočem in učinkovitem sistemu večnivojskega upravljanja ter partnerskem delovanju države in regionalne ter lokalne ravni ob sodelovanju gospodarstva, znanosti in civilne družbe.
- **Programsko usmerjanje** izvajanja regionalne politike na podlagi razvojnih in prostorskih dokumentov.
- **Spremljanje in vrednotenje**, s katerima se zagotavljata uspešnost, učinkovitost, skladnost in trajnost regionalne politike.

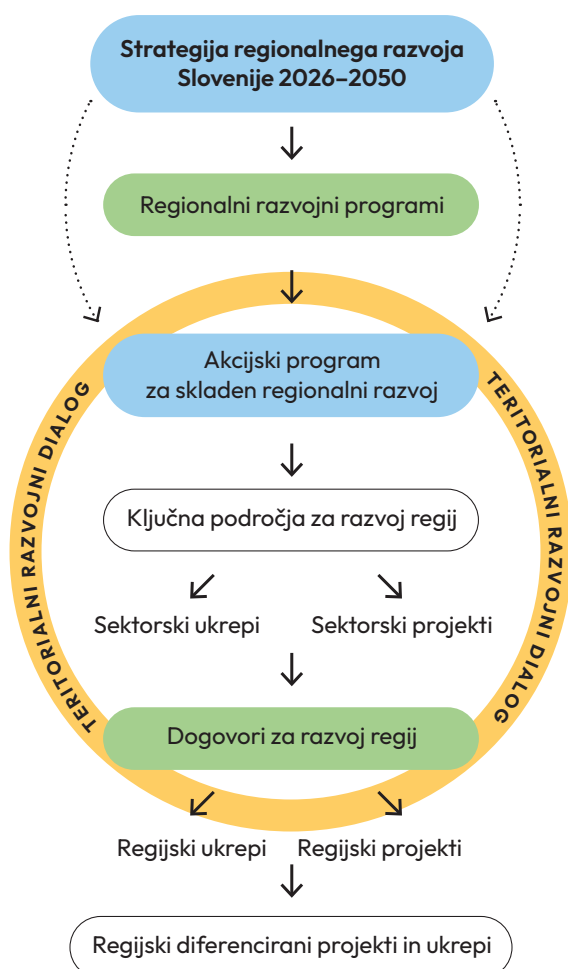

4. Temeljna razvojna usmeritev in izvajanje strategije

Regionalni razvoj Slovenije v obdobju 2026–2050 temelji na skladnem, trajnostnem in policentričnem razvoju, ki **temelji na teritorialni diferenciaciji, partnerskem sodelovanju in medsebojni povezanosti različnih ravni upravljanja**. Razvoj države je neposredno odvisen od razvojne uspešnosti vseh regij, zato je potrebna sistemska nadgradnja regionalne politike.

Uresničevanje ključnih strateških ciljev regionalnega razvoja zahteva nadaljnjo **ekonomsko preobrazbo razvojnih regij**, s posebnim poudarkom na dvigu produktivnosti in konkurenčnosti, krepitvi visoke dodane vrednosti ter sistemski podpori celotnemu spektru človeških virov, kar bo rezultiralo v kakovostnih delovnih mestih z visoko dodano vrednostjo v vseh regijah. Hkrati je potrebno zagotoviti odpornost regij na učinke družbenih, okoljskih, demografskih in tehnoloških sprememb ter pospešiti njihovo prostorsko in infrastrukturno povezanost ob hkratnem zagotavljanju dostopa do storitev splošnega pomena za vse prebivalce ne glede na lokacijo.

MODEL IZVAJANJA NOVE REGIONALNE POLITIKE

Regionalna politika temelji na **teritorialnem (place-based) pristopu**, kar predvideva **ciljno podporo območjem glede na njihove specifične potrebe in razvojne značilnosti ter poudarja dolgoročno naravnost gospodarskega razvoja in kakovosti življenja**. Prednostna področja so:

- Spodbujanje ekonomske preobrazbe z osredotočenostjo na rast produktivnosti in konkurenčnosti ter razvoj človeških virov.
- Zagotavljanje ustrezne dostopnosti v regijah do javnih storitev in infrastrukture, za doseganje visoke kakovosti življenja in ekonomske preobrazbe regij.
- Osredotočena podpora obmejnim območjem in območjem v prehodu.
- Krepitev sistema upravljanja in izvajanja razvojnih politik na regionalni ravni.

Uspeh novega regionalno-razvojnega modela temelji na doseganju **kritične mase zmogljivosti**, kar zahteva okrepljeno horizontalno in vertikalno povezovanje ter učinkovit sistem večnivojskega upravljanja. Poseben poudarek je na krepitvi institucionalne sposobnosti regij.

Strategija regionalnega razvoja Slovenije 2026–2050 je krovni okvir, ki se izvaja prek regionalnih razvojnih programov, akcijskega programa vlade za skladen regionalni razvoj in dogovorov za razvoj regij. Regionalni razvojni programi predstavljajo temelj teritorialnega pristopa, dogovori za razvoj regij pa ključni mehanizem prenosa strategije v projekte in ukrepe z največjim razvojnim učinkom.

Izvajanje strategije temelji na jasni delitvi vlog: vlada vodi izvajanje strategije, pristojno ministrstvo zagotavlja koordinacijo in spremljanje, resorna ministrstva pa izvajajo posamezne ukrepe. Medresorsko in večnivojsko usklajevanje zagotavlja vladna delovna skupina za regionalni razvoj.

Sistem izvajanja je prilagodljiv in usmerjen v rezultate, s stalnim spremljanjem in možnostjo sprotih prilagoditev. Tako se regionalna politika uveljavlja kot učinkovit instrument zmanjševanja regionalnih razlik in dolgoročne krepitve razvoja Slovenije.

5. Ključna področja regionalne politike

Strategija regionalnega razvoja Slovenije 2026–2050 opredeljuje **ključna področja regionalne politike**, ki predstavljajo vsebinski okvir za izvajanje ukrepov in projektov ter omogočajo diferenciran pristop k razvoju regij glede na njihove značilnosti, izzive in razvojne potencialne.

Ključna področja so medsebojno povezana in skupaj prispevajo k doseganju ciljev strategije ob hkratni krepitvi konkurenčnosti in odpornosti regij.

